

Ярослава Андрєєва, канд. психол. наук, доц.
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, Україна;
Ніна Литовченко, канд. психол. наук, доц.
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Ніжин, Україна

АНАЛІЗ ОБРАЗУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА В ПРОСТОРІ СУДЖЕНЬ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Статтю присвячено соціально-психологічному аналізу образу політичного лідера в просторі суджень української студентської молоді. Подано порівняльний аналіз результатів емпіричного дослідження образу політичного лідера в просторі суджень студентської молоді, проведеного у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя та Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича у 2011–2019 рр. Результати порівняльного аналізу засвідчують зростання політичної суб'єктності молоді, але негативні емоції (розчарування) стають на заваді готовності до відповідальної усвідомленої участі у політичному житті країни. Постає проблема розробки і впровадження програм для молоді, спрямованих на розвиток громадянської позиції і критичного мислення.

Ключові слова: політична свідомість, суб'єкт суспільно-політичної діяльності, політичний лідер, політичний вибір, судження, студентська молодь.

Постановка проблеми і актуальність дослідження. Необхідною умовою переходу України до демократичного суспільства та формування нової політичної системи, побудованої на балансі влади і виборчих механізмів представництва, є здійснення громадянами країни права на вільне волевиявлення та забезпечення всім суб'єктам політичного процесу рівної участі у виборах. Під час виборів усі суб'єкти політичного процесу завжди прагнуть схилити громадськість на свій бік та спрямувати перебіг подій на свою користь. На тлі соціальних і політичних процесів, які відбуваються в Україні, здатність молодої людини жити в глобальному світі та здійснювати відповідальні життєві вибори набуває неабиякої актуальності. Відомо, що в різні часи та в багатьох країнах студенти виступали як рушійна сила революційних політичних, соціальних змін (події у Франції 1968 р., студентська "революція на граніті" 1990 р. у Києві, Оксамитова революція в Чехословаччині 1989 р. та ін.). У Помаранчевій революції 2004 р. та Революції Гідності (2013–2014) молодь стала однією з найважливіших рушійних сил. Отже, сьогодні студентство є однією з найактивніших соціальних груп, що пояснюється її внутрішньою мобільністю й динамічністю, а також багатьма зовнішніми чинниками, зокрема ускладненням усієї соціальної структури українського суспільства, змінами в політичній, економічній, культурній, соціальній, освітній та інших сферах життєдіяльності.

Студентство як специфічний прошарок молоді є носієм інтелектуального й духовного потенціалу суспільства. Виховання молоді у політичне життя опосередковане впливом культури, адже культура формує політичну поведінку, думки й відчуття молоді стосовно свого теперішнього, минулого та майбутнього, зокрема політичного. Особливістю студентів є й те, що найчастіше в роки навчання молоді люди здійснюють свій перший вибір політичної організації або її лідера під час голосування.

Лабільність політичної свідомості молоді спостерігають багато дослідників. Вона виявляється в недостатній твердості життєвих установок, невизначеності соціальних орієнтацій. Соціальні позиції не набули стійкої форми, а процес формування моральних переконань, які становлять стрижень свідомості, ще не завершений. За відсутності сформованої власної соціальної позиції спрямованість політичних настроїв часто набуває спонтанного характеру і залежить від впливу зовнішніх факторів, а найчастіше – просто від випадку.

Мета статті: проаналізувати особливості образу політичного лідера в просторі суджень української студентської молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх тенденцій розвитку сучасних досліджень показує, що перспективними у психології та мовознавстві є роботи з проблем взаємодії мови та суспільства. Вплив на мову соціальних факторів учені визнають, починаючи ще із праць Ф. де Соссюра. Науковий інтерес до лексико-семантичної системи особливо зростає в періоди кардинальних змін у соціальному житті суспільства, наприклад у період соціальних та економічних, політичних криз спільноти. Американський політолог Хасті вважає, що молоді властиві оцінні суперечливі судження, а її політичну свідомість розглядають як структуру орієнтацій, в яку поряд з іншими компонентами включені судження, переконання та уявлення про політичну систему, її ролі, функції, що складаються з комбінації ціннісних стандартів та критеріїв, інформації та емоцій. Переважна більшість учених розглядає образ сучасного політика як соціально-психологічний феномен, оскільки його зміст становлять не тільки власне людські якості (психологічні характеристики) політика, але й певні стереотипні уявлення та образи, що є результатом впливу засобів масової інформації на свідомість виборців. Сформований образ політика обумовлює ставлення молодих виборців до його партії та самого себе, а також рівень політичної активності на виборах [1; 5; 7].

Довіру до влади Б. Ю. Григоренко конкретизує через відсутність байдужості до суттєвих, життєво важливих впливів зовнішнього середовища, що передбачає рефлексію на діяльність влади, коли "рефлексії осмислення піддаються ідеї, прагненню і дії значущих інших: інститутів влади, політичних партій та окремих політиків, громадських організацій та неформальних об'єднань громадян" [3], участь у виборах, різних суспільно-політичних акціях, високий ступінь мотивованого, усвідомленого участі. При цьому активним може бути як критицизм, так і підтримка влади.

О. В. Полунін [6] аналізує проблему прийняття рішень студентською молоддю на основі емпіричного дослідження: він описує взаємозв'язок між раціональністю і стабільністю рішення. Автором виділяються такі властивості рішення щодо політичної участі, як раціональність, екстернальність і стабільність.

Постановка завдання. Дослідження спрямоване на емпіричний аналіз проблеми формування образу політика в просторі суджень сучасної студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Критерієм вияву політичної суб'єктності особистості (або соціальної групи) служить прагнення і можливість реалізувати свої інтереси, впливаючи на політичну владу або безпосередньо використовуючи її. Післямайданний період обумовив і вищу активність, і вищу вимогливість громадянського суспільства і народу до своїх обранців. Характер вияву політичної активності значно змінюється залежно від специфіки проблем, що її викликають, часу виникнення завдань, на рішення яких вона спрямована, складу учасників тощо.

За даними соціологічного опитування Фонду "Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва", за останні роки значно змінилася мотивація виборців, зросла роль таких мотивів надання переваги тому чи іншому кандидату, як його здатність забезпечити незалежність та безпеку України, об'єднати людей у різних регіонах, а також роль зовнішньополітичних орієнтацій.

Дослідники [5; 7] переконані, що побудова вдалого образу політичного лідера залежить у першу чергу від розуміння ним основних тенденцій соціальних процесів, потреб електоральних груп, актуальних проблем громадян. Е. В. Єгорова-Гантман, І. Мінтусов виділяють три групи чинників, які опосередковують процес сприйняття електоратом політичного лідера: перший чинник опосередкований особливостями пізнавальної сфери виборців і особливостями комунікативної системи; процес судження – факторами, що характеризують мотиваційно-потребову сферу і прототипи політичного лідера, які існують у суб'єктів сприйняття. Третю групу чинників становлять соціально-психологічні особливості виборців як суб'єктів сприйняття лідера [5].

Суть політичної суб'єктності молоді полягає в рівні зрілості її соціальної позиції та міри усвідомлення себе як автора політичної діяльності, орієнтованого на реалізацію власних інтересів і досягнення мети, пов'язаної з

перетворенням і розвитком держави та громадянського суспільства. Переоцінка традиційних норм життя і модифікація політичних цінностей з боку як інститутів громадянського суспільства, так і держави привели до того, що політична свідомість сучасної молоді характеризується зміною нормативно-ціннісних орієнтацій та установок. Соціальний і правовий статус молоді отримує конкретизацію в усвідомленні соціальної активності, і чим різноманітніші можливості для реалізації політичної активності, тим вище роль молодих громадян у громадському житті [7].

Згідно з отриманими емпіричними даними, серед української молоді існує стійка недовіра до інституту виборів, причому останніми роками вона навіть посилюється. Вибори – найбільш популярний інститут безпосередньої демократії. У сучасних демократичних країнах вибори є формою волевиявлення людей, формою реалізації народної суверенності. Ступінь політичної активності залежить і від специфіки політичної системи держави, яка визначається політичним режимом держави, і від специфіки самої системи виборів даної країни. Включеність громадянина у політичну активність, на думку дослідників, може бути вертикальною (тобто, коли домінує включеність, яку ініціює держава: електоральна, партійна), або горизонтальною (домінує участь, яку ініціює суспільство). Аналіз отриманих даних яскраво свідчить про перевагу механізму "горизонтального" включення в політичну діяльність (92 % – ЧНУ, 31,3 % – НДУ) і недовіру до політичних партій і державних інститутів (15 % – ЧНУ, 21,9 % – НДУ).

Кожна виборча кампанія президента країни супроводжується доволі бурхливими обговореннями і деяким протистоянням, що цілком нормально та існує в усіх європейських країнах. У зв'язку з цим актуальним видається питання про те, які характеристики політичних лідерів представляються найбільш значущими, на думку студентів.

Таблиця 1

Характеристики політичних лідерів, яких обирає молодь		
Якого політика ви б підтримали?	2011	2019
того, хто буде турбуватись про процвітання української нації	32,4 % ЧНУ 28 % НДУ	64 % ЧНУ 47 % НДУ
того, хто забезпечить мир та порядок у країні	15 % ЧНУ 13,5 % НДУ	85 % ЧНУ 45 % НДУ
хто не буде порушувати і забезпечить дотримання прав людини	28 % ЧНУ 23 % НДУ	66 % ЧНУ 36,5 % НДУ
хто подолає розрив у прибутках різних верств населення	25 % ЧНУ 23 % НДУ	21,5 % ЧНУ 20,3 % НДУ
нові постаті у політиці	21 % ЧНУ 19 % НДУ	85 % ЧНУ 100 % НДУ

Порівняльний аналіз отриманих результатів опитування 2011–2019 рр. дозволяє констатувати незмінну пріоритетну характеристику політичного лідера ("турбуватись про процвітання української нації"), обрану студентами НДУ, і зміну у виборі студентів ЧНУ ("хто забезпечить мир і порядок у країні"). Також ми можемо говорити про зростання відсотків виборів досліджуваних названих характеристик політичного лідера. Зазначимо, що така характеристика, як "того, хто нагодує народ", узагалі залишилась необраною студентською молоддю. Отримані дані можуть указувати про зростання громадянської відповідальності й особистісної зрілості досліджуваних.

Найбільш вірогідним лідером у боротьбі кандидатів на виборах у 2011 р. студенти обох закладів вищої освіти (далі – ЗВО) називають професійного політика, економіста, бізнесмена чи юриста. Результати опитувань у 2019 р. виявились радикально протилежними: професійність майбутнього лідера нації для молоді вже не

має такого значення, що викликає велику стурбованість, оскільки радше свідчить про перемогу інформаційних технологій, дієвість популістських лозунгів.

Для молодих людей студентського віку вибір політика (за результатами опитувань 2011 р.) визначається його:

- здатністю приймати рішення і відповідати за них – 64 % опитаних НДУ і 91,3 % опитаних ЧНУ;
- розумінням реальної ситуації в країні – 38 % опитаних НДУ і 52,1 % опитаних ЧНУ;
- здатністю реалізувати свою програму – 42 % опитаних НДУ і 65,2 % опитаних ЧНУ.

Результати опитувань 2019 р. є такими:

- здатність приймати рішення і відповідати за них – 71,9 % опитаних НДУ і 95,4 % опитаних ЧНУ;
- розуміння реальної ситуації в країні – 24 % опитаних НДУ і 73,6 % опитаних ЧНУ;
- здатність реалізувати свою програму – 22,5 % опитаних НДУ і 64 % опитаних ЧНУ.

Порівняльний аналіз отриманих результатів свідчить, що в цілому студенти обох ЗВО на перші позиції висуюють однакові критерії вибору бажаного політика. Констатуємо відмінності в динаміці виборів: зростання відсотків виборів названих характеристик за результатами опитування 2019 р. студентами ЧНУ і зниження – студентами НДУ (друга і третя характеристика).

Знайомлячись із програмою політичного лідера (за результатами опитування 2011 р.), перш за все студенти звертали увагу на такі проблеми: проблема зайнятості населення – 68 % респондентів НДУ і 56 % респондентів ЧНУ; підвищення матеріального добробуту населення – 67 % опитаних студентів НДУ і 52,1 % опитаних студентів ЧНУ; соціальний захист населення – 40 % опитаних студентів НДУ і 21,7 % опитаних студентів ЧНУ, студенти обох ЗВО спостерігають проблеми зниження цін і охорони здоров'я. Отримані дані відображають основні соціо-економічні проблеми, з якими в першу чергу доводиться зіткнутися молодій людині на початкових етапах професіоналізації, а також загальні соціо-економічні проблеми громадян нашої країни. Найважливіша політична якість, що видається респондентам у політичному лідері, – його соціальна орієнтованість (турбота про народ, людину), менш важливою видається орієнтація на економічний підйом країни і зміцнення зовнішньої політики (4 % та 8 % опитаних відповідно).

Опитування 2019 р. дало такі результати: 94,7 % студентів НДУ та 85 % студентів ЧНУ говорять про проблему війни і миру; 65,6 % та 75 % опитаних студентів НДУ і ЧНУ відповідно – про підвищення матеріального добробуту населення, 23,4 % респондентів НДУ та 32,4 % респондентів ЧНУ – про розвиток науки і культури, 31,3 % студентів НДУ і 45,3 % студентів ЧНУ звертають увагу на проблеми освіти. Порівняльний аналіз отриманих результатів свідчить про зміни пріоритетів виборів студентської молоді. Актуальна соціально-політична і економічна ситуація в країні ставить інші вимоги до особистості політичного лідера країни і до його програми дій. Вирішення напруженої військової ситуації, проблем порушення соціально-економічних прав населення (і студентства зокрема), бажання жити в розвиненій, культурній європейській країні – пріоритети програми політичного лідера, на які звертає увагу студентська молодь.

Зовнішність і тілесні характеристики – найбільш доступні для сприйняття компоненти особистості політика. Проте при оцінці лідерських якостей ці характеристики не мають великого значення: на це звертають увагу лише 2 % молодих респондентів НДУ і 4,3 % респондентів ЧНУ (названі відсотки виявились незмінними в опитуваннях 2011–2019 рр.). Студенти обох закладів вищої освіти однозначно обирають відповідь "не важливо" на питання про бажану стать політичного лідера.

Підкреслимо, що студентська молодь у 2011 р. одностайна в тому, що політичний лідер має бути українцем за національністю, для молодих виборців 2019 р. національна належність не має значення.

Аналізуючи вищенаведені дані, зазначимо, що для молодих українців студентського віку напередодні виборів 2012 р. важливим було те, що якщо політична активність лідера не підкріплена якими-небудь результатами, то ця якість отримує негативну оцінку і не йде на користь образу політика, а у 2019 р. – відсутність політичного досвіду, навпаки, є додатковою перевагою кандидата, що засвідчує відсутність обґрунтованості здійснення політичного вибору, певну інфантилізованість студентства – дещо нагадує вікову кризу трьох років: я не "за", я "проти".

Таким чином, можна зробити висновок про трансформацію особистісних і професійних якостей, що надають студенти політичному лідеру. Молодь 2019 р. "ведеться" на принагідні обіцянки "світлого майбутнього"; реальні результати діяльності стають не важливими, на електоральні рішення впливає яскраве інформаційне висвітлення безладної активності. В останні роки політика стала сприйматися все більше персоналізовано, через призму особистісних особливостей конкретних політичних діячів. Збільшилася кількість політиків, що представляють різні рухи, партії, фракції. Перед кожною молодою людиною постала проблема необхідності вибору із численного списку тих, які балотуються, одного кандидата, що відповідає особистим уявленням про те, яким має бути політичний лідер. Відкритим залишається питання: які механізми впливають на формування образу політичного лідера у свідомості студентської молоді.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Політичну свідомість українського суспільства визначає чіткий орієнтир на демократичні цінності. Рішення задачі побудови громадянського суспільства, що стоїть перед Україною, неможливе без активного залучення молоді до громадського життя.

Сучасну молодь відрізняє зростання самостійності, практичності й мобільності, відповідальності за свою долю, різке підвищення зацікавленості у здобутті якісної освіти і професійної підготовки, що впливає на подальше працевлаштування й кар'єру. Молоді люди прагнуть до інтеграції в міжнародне молодіжне співтовариство, загальноосвітні економічні, політичні та гуманітарні процеси. Отримані емпіричні дані свідчать про інтенсифікацію процесу національного самовизначення у молодіжному середовищі, усвідомлення студентом себе як представника нації, громадянина держави. Проведене дослідження та наукові дані інших авторів показують динаміку показників політичної свідомості й засвідчують зростання інтересу молоді до політичних подій. Але негативні емоції, зокрема розчарування та роздратування від повільного впровадження реформ, стають на заваді виваженого рішення. Багато дослідників указує на лабільність політичної свідомості молоді, яка виявляється в недостатній твердості життєвих установок, невизначеності соціальних орієнтацій. Соціальні позиції не набули стійкої форми, а процес формування моральних переконань, які становлять стрижень свідомості, ще не завершений. За відсутності сформованої власної соціальної позиції спрямованість політичних настроїв часто набуває спонтанного характеру і залежить від впливу зовнішніх факторів, чим і скористалися заангажовані ЗМІ.

Адже кожне демократичне суспільство повинно бути зацікавленим в активній громадянській позиції своїх членів і, особливо, молоді як стратегічного ресурсу держави.

Таким чином, постає нагальна потреба розробки спеціальних програм для молодих людей з метою формування їх громадянської позиції та розвитку критичного мислення. Звичайно, ми припускаємо, що цей процес складний і суперечливий і мета, можливо, дуже глобальна. Але проблема в суспільстві є, і над нею потрібно працювати.

По-перше, необхідно розширювати уявлення молоді про історію виборчого права, виборчі процедури, тим самим підвищуючи політичну культуру молоді. Молодь має бути політично грамотна. Формування активної життєвої позиції, підвищення правової культури у молоді встають у ряд з такими національними проектами, як охорона здоров'я і освіта в цілому.

По-друге, у ході дослідження було виявлено, що молодь не довіряє владі, політичним партіям. Це одна з головних причин перемоги непрофесійних популістів-

ких сил у виборах. Часто молодь використовується політичними партіями з корисливою метою, потрапляючи в короточасні маргінальні структури. Молодь повинна мати можливість не опосередковано, а безпосередньо з'ясувати питання, що цікавлять її, тим самим привертаючи увагу до проблеми політичної індиферентності молоді політичної партії і представників влади.

По-третє, необхідно працювати з новим електоратом, молодими людьми, які уперше братимуть участь у виборах. Необхідно розвивати здатність молодої особистості виявляти ознаки маніпуляційного впливу в тексті політичного лідера чи оформленні політичної реклами лідера певної партії, ідентифікувати маніпулятивні впливи. Аналіз і побудова лінгвістичних та риторичних моделей правильної, адекватної, етичної політичної реклами, розробка основних мовних і мовленнєвих тактик і стратегій на сьогодні у світлі останніх політичних подій в Україні є конче необхідним. Усе це вимагає спеціально спланованої роботи та узгоджених дій громадських, політичних та державних структур.

Список використаних джерел

1. Андреева Я. Ф. Політична культура сучасного українського студентства / Я. Ф. Андреева, Н. Ф. Литовченко // Наук. вісн. Миколаївськ. держ. ун-ту імені В. О. Сухомилинського: зб. наук. пр. / за ред. С. Д. Максименка, Н. О. Євдокімової. – Миколаїв, 2013. – Т. 2. – Вип. 11(99). – С. 19–25.
2. Андреева Я. Ф. Проблема політичної суб'єктності молоді в контексті суспільно-політичних подій / Я. Ф. Андреева, Н. Ф. Литовченко // Science and Education a New Dimension [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://seanewdim.com/index.html>.
3. Григоренко Б. Ю. Социально-политическая активность молодежи в современных условиях / Б. Ю. Григоренко // Информационный гуманитарный портал "Знание. Понимание. Умение". – 2013. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2013/2/Grigorenko_Social-Political-Activity-Youth.
4. Дроздова С. А. О влиянии социальных факторов на развитие и функционирование политического слоя лексики / С. А. Дроздова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/108839/30-Drozhdova.pdf>.

5. Козловская Н. В. Образ современного политика в представлении студенческой молодежи / Н. В. Козловская [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psystudy.ru/index.php/num>.

6. Полунін О. В. Прийняття студентською молоддю рішення щодо політичної участі / О. В. Полунін // Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей. – К.: Міленіум, 2009. – Вип. 23(26). – С. 269–278.

7. Формування навичок ефективної політичної участі молоді: технології психологічного супроводу: моногр. / за наук. ред. Л. О. Кияшко. – К.: Міленіум, 2014. – 314 с.

8. Центр досліджень соціальних комунікацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id.

References

1. Andrijeva Ja. F., Lytovchenko N. F. Politychna kul'tura suchasnoho ukrai'ns'kogo studentstva // Naukovyj visnyk Mykolai'vs'kogo derzhavnogo universytetu imeni V. O. Suhomyln's'kogo: zb. nauk. prac' zanauk. red. / Zared. S. D. Maksymenka, N. O. Jevdokimovoї. – Mykolai'v, 2013. – tom 2. – Vyp. 11(99). – S. 19–25.
2. Andrijeva Ja. F., Lytovchenko N. F. Problema politychnoi' sub'jektivnosti molodi v konteksti suspil'no-politychnyh podij // Science and Education a New Dimension [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://seanewdim.com/index.html>.
3. Grygorenko B. Ju. Socjal'no-polytycheskaja aktyvnost' molodezhy v sovremennyh uslovyjah // Ynformacyonnyj gumanytarnyj portal "Znanye. Ponymanje. Umenje". – 2013. – № 2 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2013/2/Grigorenko_Social-Political-Activity-Youth/
4. Drozdova S. A. O vlyjanijy social'nyh faktorov na razvytye y funkcionirovanje polytycheskogo sloja leksyky [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/108839/30-Drozhdova.pdf>.
5. Kozlovskaja N. V. Obraz sovremennogo polytyka v predstavlenijy studencheskoj molodezhy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.psystudy.ru/index.php/num>.
6. Polunin O. V. Prynjattja student's'koju moloddju rishennja shhodo politychnoi' uchasti // Naukovi studii' iz social'noi' ta politychnoi' psihologii': Zb. statej. – K.: Milenium, 2009. – Vyp. 23(26). – S. 269–278.
7. Formuvannja navychok efektyvnoi' politychnoi' uchasti molodi: tehnologii' psihologichnogo suprovodu: monografija / za nauk. red. L. O. Kyjashko. – K.: Milenium, 2014. – 314 s.
8. Centr doslidzhen' social'nyh komunikacij [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id

Надійшла до редколегії 26.03.19

Yaroslava Andrieieva, PhD, Assoc. Prof.
Yuri Fedkovich National University of Chernivtsi, Chernivtsi, Ukraine;
Nina Lytovchenko, PhD, Assoc. Prof.
Mykola Gogol State University of Nizhin, Nizhin, Ukraine

ANALYSIS OF THE IMAGE OF POLITICAL LEADER IN EXTENT CONSIDERATIONS OF CONTEMPORARY UKRAINIAN STUDENTS

The article is devoted to the socio-psychological analysis of the image of a political leader in the space of thinking of Ukrainian student youth. The problems of the implementation of the political choice of student youth in the process of socio-political changes are revealed. As politics began to be perceived as personalized, through the prism of personal characteristics of particular political figures, it is relevant to study the role of the image of a political leader, which is characterized by the transformation of personal and professional qualities.

The paper presents a comparative analysis of the results of an empirical study of the image of a political leader in the space of thinking of student youth conducted at the Nizhyn Mykola Gogol State University and Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University in 2011-2019. The article presents that formed image of the politician determines the level of political activity during elections. A comparative analysis of the results obtained concerning the priorities of student youth reveals the most important political quality of the political leader for student youth – his social orientation and concern for the people. The results of the comparative analysis indicate an increase in the political subjectivity of youth, but negative emotions (disappointment) impede the willingness for responsible participation in political life. Three groups of factors are identified that mediate the process of perception by the electorate of a political leader. Features of vertical and horizontal involvement of a citizen in political activity are revealed. The peculiarities of changing attitudes and the value-normative orientation of the political consciousness of modern students are demonstrated.

Key words: political conscience, a subject to social-political activity, political activity, political leader, political choice, student youth.

Ярослава Андреева, канд. психол. наук, доц.
Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, Черновцы, Украина;
Нина Литовченко, канд. психол. наук, доц.
Нежинский государственный университет имени Н. Гоголя

АНАЛИЗ ОБРАЗА ПОЛИТИЧЕСКОГО ЛИДЕРА В ПРОСТРАНСТВЕ СУЖДЕНИЙ СОВРЕМЕННОЙ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Статья посвящена социально-психологическому анализу образа политического лидера в пространстве суждений украинской студенческой молодежи. В работе представлен сравнительный анализ результатов эмпирического исследования образа политического лидера в пространстве суждений студенческой молодежи, проведенного в Нежинском государственном университете имени Николая Гоголя и Черновицком национальном университете имени Юрия Федьковича в 2011–2019 гг. Результаты сравнительного анализа свидетельствуют о росте политической субъектности молодежи, но негативные эмоции (разочарование) препятствуют готовности к ответственному осознанному участию в политической жизни страны. Возникает проблема разработки и внедрения программ для молодежи, направленных на развитие гражданской позиции и критического мышления.

Ключевые слова: политическое сознание, субъект общественно-политической деятельности, политическая активность, политический выбор, политический лидер, суждения, студенческая молодежь.